

Deze nieuwe roman heeft ons teleurgesteld. Van Randwijk bewijst opnieuw, dat hij schrijven kan, maar we gelooven toch, dat hij het onderwerp niet aangekund heeft.

Hij geeft ons den strijd tusschen twee generaties.

De vader, de oude Hagedoorn, een geloovig, succesvol zakenman, die zich van klein kruideniertje — geholpen door een erfenis — opgewerkt heeft tot een machtig grossier in comestibles, die zijn filialen door 't heele land verspreid heeft.

Een voorman op kerkelijk en politiek terrein, die zijn voorspoed in zaken niet succes maar zegen noemt.

De zoon Philip Hagedoorn, „slachtoffer van zijn chaotischen tijd,” een problemen sjouwer, een onevenwichtig zoeker, afkeerig van het dogmatische (Geref.) Christendom, en de zelfverzekerde (A.-R.) politieke beginselen, die hij om zich ziet. Vaag, vrijzinnig-religieus, pacifist, wat rose georiënteerd, met een afkeer van de zaak, waarin zijn vader hem zoo graag als opvolger zou zien.

Dat wil hij niet, niettemin eet hij er rustig van mee, ondanks zijn bezwaren.

Volgens Philip is zakenman en geloovige niet gecombineerd bestaanbaar. „Het is dagelijks langs Onzelveveher trachten te glippen, als een smokkelaar langs een douanier en even verontrust.” Soms in gesprek met andersdenkenden, merkt hij plotseling, ondanks zijn verzet en afkeer, toch niet los te zijn van de ideeën van thuis. „Wie het kruis eenmaal gezien heeft in zijn leven moet er telkens weer langs heen!”

De kern ligt hem wel, maar „het zijn de decors, die ik wantrouw...; jullie houden een mombakkes voor echt, maar ik ben geschrokken voor de snoet, die er achter steekt.” Cynisch ziet hij neer op leeftijdsgenooten, „brave zonen hunner vaderen” die zich geestelijk bekwamen op jongelingsvereniging en studieclub, en zich naarstig bemoeien de erfenis der vaderen veilig te stellen voor de toekomst.

Het kan niet ontkend worden, dat Van Randwijk eerlijk is gebleven. Kennelijk staat hij met zijn „sympathie aan de zijde van den zoon, en tegenover den vader. Dat heeft hem er toch van weerhouden den vader extra zwart te maken, en den zoon te flatteeren. Integendeel, en dat is juist het tragische, en beteekent tevens de mislukking van zijn boek: — en ik schrijf dit juist als jongere en generatiegenoot van Philip Hagedoorn — we ontkomen er al lezend niet aan, met onze sympathie volledig aan den kant van den vader te staan, en den zoon als een slappeling en nietsnut te beschouwen!

't Is jammer, dat de opgave boven Van Randwijk's krachten gegaan is. Wie waagt er zich opnieuw aan? Want het onderwerp is het waard. Wij, critische jongeren, hebben allen iets van Philip Hagedoorn in ons. Wij kunnen niet zoo maar, zonder meer, klakkeloos, de oudere generatie volgen in hun kerkelijken en politieken gedachtengang. Ook voor ons zijn er veel vragen, veel moeilijkheden, veel steenen des aanstoots, is er veel verzet tegen aftandsche decors, die door sommigen voor de werkelijkheid gehouden worden. Maar Van Randwijks teekening van onze generatie is een mislukking. „Die Philip Hagedoorn,” zei vorige week een jong literator, „dat is een vent, zoo slap als een vaatdoek. Een kerel om een trap onder...” enfin, ik heb getracht hetzelfde hierboven te zeggen in andere terminologie.

De firma Daamen brengt ons de tweede belangrijke verschijning van dit jaar: den laatsten roman van J. K. van Eerbeek. Reeds eerder toonde zij belangstelling voor Van Eerbeeks werk, door het piëteitsvolle „in memoriam,” dat ze liet verschijnen kort na zijn overlijden; het fijne, teere boekje (niet in den handel) waarin

mij vooral de sympathieke herinneringen van G. A. de Ridder troffen. Ook dit tweede posthume boek toont weer overtuigend de groote veelzijdigheid van het talent van Van Eerbeek.

Evenals Asuncion, is het weer heel anders dan zijn voorgaande boeken.

Misschien komt het nog het dichtst bij Beumer en Co, waarin ook de zachte, milde humor van den schrijver doorstraalde door de teekening van den kleinen stoffeerdersbaas.

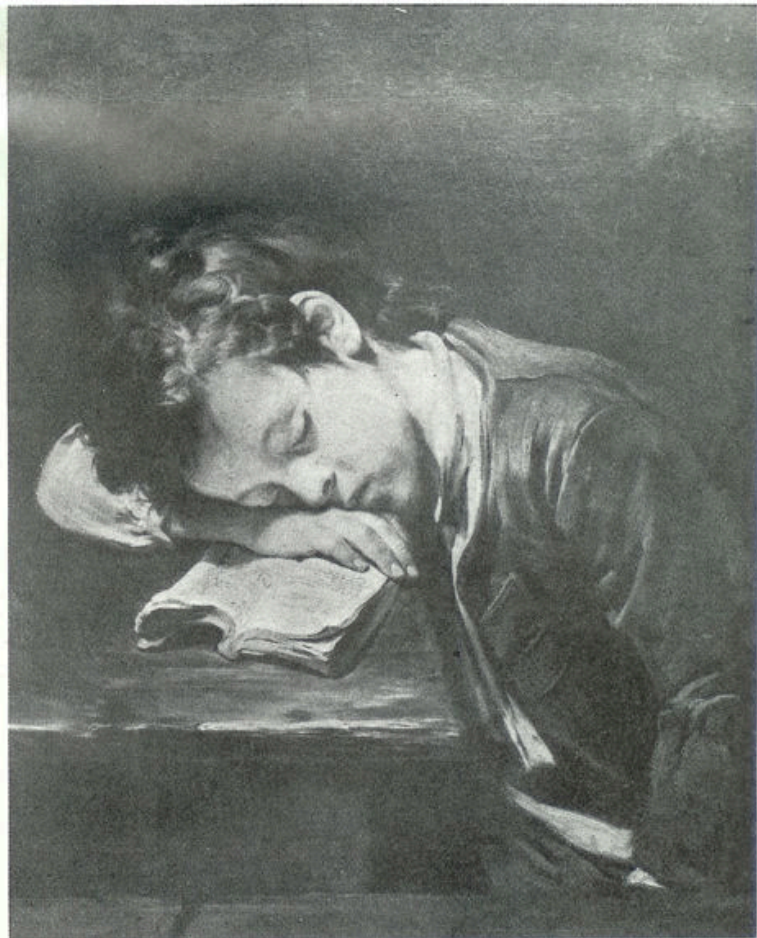
In „de Doeve” (de duif) laat hij zijn humor wat meer vrij spel.

Begrijp me niet verkeerd. Hij verwekt nimmer een schaterlach, het is geen uitbundige vroolijkheid, maar van die echt droge, ietwat geniepige Overijsselsche geestigheid, die den lezer een welwillenden glimlach ontlokt.

Hoe goed heeft Van Eerbeek het volk in zijn bewegingen bestudeerd, om zoo raak dat achterbuurtvolkje te teekenen, en zoo goed hun zorgen en vreugden te kennen. Leentje M. Hagen verklaapt in het meergenoemde „in memoriam” iets uit de werkplaats van J. K. van Eerbeek. Daaraan moest ik telkens denken bij 't lezen van de meesterlijke beschrijving van dat Joodsche opkoopersgezin, met den raken dialoog, of van de zoo goed gekende technische drukkers- en meubelmakers-terminologie, waarmee zijn hoofdpersoon, het Zwolsche boefje „de doeve,” in aanraking komt, als lastpak van een leerjongen.

Van Eerbeek heeft in dit boek niet de literaire hoogte bereikt van zijn „Gesloten grenzen,” en „Strooschippers,” maar ook deze nieuwe uitgave, waarmee zijn oeuvre nu definitief besloten is, zal als een dankbare bijdrage gewaardeerd worden, tot de kennis van de veelzijdige begaafdheid van dezen betreunden auteur.

G. J. P.

Naar een schilderij van Jean Paptiste Greuze